

ՔՕՇԷԼ

ՊԵՐՏԻՏԻՆԻ ՏԵՄԵՐԻՆ

ԵՏԻՏ 20

1856

16 ԵՊՐԻԼ

ՅԵՌԵՐԱՆԻՄՈՒԹԻՒՆՆ ԿՆԷ ՏԻՐ

Պու եազընդարտա պիր թաղըմ ալիմէր պիր յա-
ռաջարիմ-լի-ն լափղը ալըպ կէշէրէր . տիւննա կիթ-
տիքձէ կլիմտէ վէ մարիֆէթտէ վէ փիքիր սւլանըզլըղըն-
տա թարազըր պուլմագտա օլտուղունտան շիմտի էո-
քի ազըլար վէ էոքի մալիւմալըր ազձէ էթմէզ տէր-
լէր . վէ պուսունուլա էոքի զամանտան թէօլիման պի-
ղէ տէք եէթիշմիշ շէյլէրի պիր թարաֆա պրաղըպ՝
հէր պիր շէյի եէնի վազըթըրըն յառաջագիմու թիւ-
նունա ուլտուրմալը , վէ կէրի դալմամալը տէրլէր : Լ-
կէր պու սէօյլէտիքլէրի յառաջագիմու թիւն եալընըզ
սէնաթա վէ մարիֆէթտէ տալիր մատտէլէրտէ օլտա՝
սէօյլէյէձէք եօզ . վէ պուսա պէյէնմէյէնլէրէ փիքր
կէօզլէրի դափալը վէ ճահիլ վէ պարիտ ազըլը տէ-
մէյէ տէ թէմամէն հազ վէրիր իզ : Չարգ կէմլէրլինին
չափուզ կիթմէսինի վէ դազտըր ազ օլմասընը պիր ա-
տամ կէօրիւպ՝ եէնէ էվլէլքի եէլքէն կէմլէրլինի պէ-

մենի իսկ . իւզերձէ առաւելարն կէօրտիւյիւ ետխուտ
լայրդընձա կէօրէմէտիյի իշի վարօռ ետխուտ սուլուն ա-
ղարը մարիֆէթիյէ իւշ տէօրթ քիչինն փէք կիւզէլ
կէօրտիւյիւնիւ աննայրպ վէ թէճրիւպէսինէ աշնա օ-
լուպ՝ եինէ եսքի ուսուլի թու.թար կիտեր իսէ . օնա
նէ՛ տէմէլի , քեօրլուգտան վէ ճաճիյի քտէն խօշմնըյօր
եախուտ եսքի եօլտան պիր էօյրէնէճէյի վար տէմէտէն
պաշգա լաղըրոր օլմադ :

Լաքին նէ վաղըթ քի պու յառաջադիմն թիւնձու-
լար տէրէր քի , շիմտի տիւնեա եվվէյքի տէյիլ , զի-
հինլէր ինձէյիշ տիր . պու ինձէ զիհինլէրէ դապա վա-
գըթլարն տինի էլ վէրմէզ , շիմտիքի աղըլարա եագը-
շըր տին իճատ էթմէլի . պունկարա նէ՛ տէմէլի իգ . Սէ-
նաաթ վէ մարիֆէթ խուսուսուենտա էհվէնիէթի ինսան
պուլտու , թէճրիւպէսինի ինսան էթտի . իշինէ կէլտի
վէ գուլանըր : Լկէր տինին տախի էսքիսի պարիս օգ-
մադ լազըմ կէլիր , վէ վաղըթ ագընեա միսասիպ տին իհ-
տաս էթմէք իգթիպալաս՝ պիր տին իհտաս էթսինլէր
կէօրէյիմ . եսքի իթիգատլարը քիւլլիէն իպթալ էթսին-
լէր վէ քէնտի աղըլտըրնտան չըգալըպ պիր իթիգատ-
նամէ տիւզսինլէր . պաղալըմ նաւըլ շէյ տիր ետխաճադ-
լարը : Յաղաթ պիր շարթ վար՝ քի իշար էթմէսի մուգ-
թապի տիր : Իթիգատնամէ տէտիյիմիզին պէնտ պաշ-
լարը՝ ինանըլ ըլ (հաւտտամք) լուղէթի օլաճագ տըր .
ինանայըլ ետխուտ զանն էպէլիլ լուղէթիւրի իթիգատ-
նամէ չուրութունուն մուղայիրի տիր . Ֆիլան շէյէ եվ-
վէլ ինանըլար ըտը , լաքին շիմտի պիզ ինանայըլ տէ-
մէք՝ եէնի տին իթիգատը եափմադ տէյիլ տիր . եսքիսի-
նի գալարըրպ եէրինի աչըդ պրադմադ տըր :

Այու տէտիյիմիզ շարթըլտ եէնի պիր իթիգատնամէ

հափրմադոտ օլսուհ, քի եափըլաճաղը տա եօդ տուր .
 զիրա ինսան մապէյսինտէ տին օլալը տին տիւշմանլարը տա
 էքսիք օլմամըշ, լաքին պու տիւշմանլարըն հիւ պիրիւ
 տի տէ եէնի տին եափմըշ տէյիլ, էսքի տինին էօյրէթ .
 տիքլէրինի ինքեար էթմէքտէն իպարէթ տիր : Լաքին
 հէր նէ հալիսէ, պէօյլէ պիր պաշա չըդմազ գահմէթէ
 էլ դոշան վար իսէ՝ իշնէ պագսըն, պիզ պու մահալ-
 տէ ֆոանսըզ միլէթինտէն մէշհուր պիր ալիմին յառա-
 ջաթիմ-ի-ն փեմէլէ նէ անսամալը քըր սիւալին իւզէ-
 րինէ եազտըղըն՝ չօզլարըն զիհնինի ույանտըրմազ մէ-
 րամըյլաթէրճիւմէ էթմէսինի մինասիպ կէօրտիւք :

« Հաշան նաս պէյսինտէ պիր զիւիւմ տաղըլըր .
 պու զիւիւփէն ճէվէլան էթմէսինտէ պիր վազար վէ
 պիր նուֆուդ օլսա տախի, վէ հէրքէսին ֆիքրինի քէն
 տինէ ճէզպ էթսէ պիլէ, պիր քրիստոնեայ հէր վազըթ
 քէնտիսէ մուգայէթ օլմասըն պօրճ սայմասը էճիլտէն
 օլ զիւիւմէ թէվէքէլի միւսաատէ էթմէմէլի . թէֆթիշ
 վէ թէճէսսիւս էթմէյի քի նէ տիր օ զիւիւմ, նէրէտէն
 կէլմիշ, մէմուրիէթի նէ տիր . մէյտանէ չըդմասը տօթթ-
 ճա մը տըր եօխսա տիւշմանճա մը : Ազըլանէ ասղընմազ
 ըլա օնու գապուլ էթմէլի . օլմայա քի նաս կիպի քէն
 տիսի տախի հէյրան օլարազ եանըլմըշ պուլունսուր . վէ
 էօմիւր թարիքինտէ կիտէրիքէն եօրունու սափըթմըշ
 օլմասըն . կէօղլէրինի ալըպ էթրաֆըն կէօղէտէրէք կի-
 տէճէյի եօլտա տէվամ էթսին . « Սօղոս առաքեալն թէն
 պիհի տէ պու տուր . « Սազըն գարտաշար՝ տէր . նա
 սըլ սագընարազ կիթմէլիսինիզ » (Եփես . Է . 15) :

« Հիմտիքի ատամլարըն սէօղիսնէ գուլազ պէրէ-
 ճէք օլուրսագ յառաջաթիմ-ի-ն փան պաշդա մատտէ
 իւզէրինէ լաֆ իշիթմէյիզ : Վազթըմըտա եազըլան քի

Թապալարըն հէր պիր սահիֆէսինտէ յառաջադիմութիւն
օգուրուզ: Լէն մութեպէր միւլէլիֆիլէրին սէվտիքլէրի
մատտէ պու, կերէք քիթապէթ, կերէք սէնասթ վէ
կերէք իւլիւմ. յառաջադիմութիւն իւզէրինէ հազմագ
իչին զանն էտէրսին քի պիր պիրլէրիլէ նարըշ Թութ.
մուշար: Էէր մահալտէ նէքտիլսնէ՝ յառաջադիմու
թիւնուն մէտհ ու սէնասը օյուր: Չանն էտէրսին քի
քնաինաթտա ճէմի մէվատ պիր աղլի քէմալիւթէ տող
րու պիր տիւզիէ չըգմագտա տըր. վէ նէ՝ ինսան թա
պիաթընըն գուսուրլարըր թարաֆընտան, նէ աղլըմըզըն
տար հուտուտ իչինտէ մահաուտ օյմասըր թարաֆընտան,
նէ տէ էօմրիւմիւզին զըսալոզըր թարաֆընտան քէնտի
եօրու իւզէրինտէ հէչ պիր էնկէլէ րասթ կէլմէյէճէք:
Խիւլասա, սէոյլէնէն հէր քէլամ յառաջադիմութիւն
իւզէրինէ, եէլթէնտիքլէրի յառաջադիմութիւն, արղու
լատըրըլարըր յառաջադիմութիւն. վէ հէր զահմէլէրին
տէ էրմէյէ մէրամ էթտիքլէրի յառաջադիմութիւն. Վի
զիւմ հազգըմըզա իգթիզա էտէնի պու տուր քի՝ պէնի
ատէմի, յառաջադիմութիւն պուլմասըր խիւլասընըն իհ
տաս էթտիլի փարլադ պուլուլթար՝ հազըգաթ շաֆըլ
նըն պիզէ տէք եէթիչմէսինէ մանի օլմասընլար. վէ
պէոյլէ ալտատըճը զիւլմէլէրտէն նէշաթ էտէն սիհր՝
ճան կէօզլումիւզիւ պաղալար, ինսանըն պու տիւնա
տա պաղըր օլմալըպ ֆանի օլմասընը պիզէ ունուլթուր
մասընլար: Տայիմ շունու թէճէսսիւս էթմէլի իզ քի,
հէր քէսին պէոյլէ աշը ու թէհաստիւնիլէ կէքտիլսնէ
գապուլ էթտիլի գապաթի վէ թալիմաթըր իլհամ էտէն
ճան նէ տիր. վէ Ալսահ պիզի խալզ էթտիլի վազըթ
նէ էնճամէ թէնսիպ էթմիշ իւէ՝ պու գապաթ ու թա
լիւմաթ պիզի օրայա էքտիլէ պիլէճէք մի: Վրիւ

տոնեայ տէտիյիմիզ վազըմ ստաւը տէյիլ տիր . հեր պիր չէյտէն էվիլէ՛ էպէտի պիր պէլտէի պազըյէ միւ թէմէքիւն օյմաղա տըր արղուսու : Ա՛յ է պաղէն զէմա նէ մասլահաթ լարընա գարըչըրիսէ տէ՛ գալպինի օրա յա պէնտ էթմէլ . չիւն խալինէսի օնտա տէյիլ աիր . «Պունուն իչիւն՝ միւտէմ պիպէ յառաջագիմու թիւն լա զըբարըր էթ մէիլէ նէ էյըրէթմէք իսթէնիլտիյինի տըգ գաթըլա թէթթիլէ ալմագ լաղըմարը :

» Աճապա պու սէյլէիլչիլէ՛ օնսէքիլինճի տէհըր տէ իհտաս օլունան հապիլլէիլի չէմալլէիլ (կառարե լիու թիւն , փերթէքթիպիլլիթէ) թէրթիպինէ միւճէու տէն իթիպար վէրմէք մի իսթէրլէր , քի տինսիղիյին սերվէրի քէնտի կիւղէլ սէյլէիլչիլ լաքին տէրին թէթ թիշտէն դաչար գալէմիյլէ գուվէթ վէրմէյէ չալըլտը , վէ պու թէրթիպի իչիւն Քօնտօրօտէնին մէտհինէ լայըգ օյտու : «Պու միւհէնախ՝ Ա՛յլդէոէ օլ ճիհէթիլէ զի յատէ պէյէնիր . քի — ինսանը թէսէլլի էտիճի պու հազըգաթըր աշիքնար սէյլէմէյէ ճէսարէթ էտէն ա լիմէրին վէ ֆէյլէսօթլարըն իլք արճըթընտան պուլուն տու , քի Լըրորբատա միւթէմէքիւն ինսանլարըն իլմ ու սատտէթէ ախանէն յառաջագիմու թիւնլարընը , վէ պու յառաջագիմու թիւնուն իլմի ֆէյլէսօթի սայէսինտէ օլ տուզունու պէյան էթտիլէր : —

» Պու կիւղէլ լաղըրտըլարտան աղ վազըմ սօնրա թէճրիւպէ ալթընա կէլիպ պիզէ տխեր կէսնէ տէրս ու նասիհաթ վէրէն վէրանէլէրին վէ մէզարլարըն իւ զէրինէ պիր տէֆա կէօզ չէվիրիպ պագմագ՝ պու կի պի թիւրահաթ լաթլարըր բէտա էթմէյէ քիֆօյէթ է տէր : յասըն զէվալի , հեր քէսին եաս ու մաթէմի , ճէմի Լըրորբանըն կէօզ եալը վէ գան սէլէրի իչէնտէ

իւզեաի . պու միսիլիւ փետաբար աղլլլլլլլլլլլ վաղ-
եթտիյի թալիւմաթլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
րէտտ՝ քի չօգ քեաեթլլլլլլլլլ սեպեպ օլտու :

Եւ իշա հէր քէսին հէյրան օլտուղու պու յառաջտ-
դիմուժիւն լուղեթիւնին մանտը նէ՝ տիր . ինսանըն մա-
լինէ նախուտ ճանընա դասա եթմէք թէնգիլ պուլտու
մու : Չօճուղլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
սապի չօճուղլլլլլլլլլ պաշտան չքաբմազ լաղլլլլլլլլլ
րը օլմայօր մու . պու միսիլիւ տալլալար մահքէ Ռէլը-
տէն քէսիլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
տէն քէսիլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
պուլտուղ մու քի թէրպիէ իշիւն իհտաս օլունմուլ
կէնիշ մահպուսանէլէր զէմանի էվաիլտէքի կիպի շիմ-
տի տախի տուա վէ թէթէքքիւր վէ նէտամէթ նէրլէ-
րի օլմու շ օլուն : Ըլմաի ախղուլիմասա զիտտէ էմ-
նիէթ , մուզալլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
լլլ
լլլ
մահքէմէ դալլալլլլլլլլլլլ կէօղտէն կէչիլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլլ
էօյլէ կէօրիւնիւր՝ քի օլ դապիլլլլլլլլլլլ քէմալլլլլլլլլլ
լլլ
վէ զաղէպէ միւսթահազ կէօրիւնէն ճիւնհալլլլլլլլլլլ
լլլ
լլլ
լլլ

Եւ իշլլլլլլլլլլլ շիմաիքի վաղլլլլլլլլլլլ յառաջադիմուժիւն
տէմէիլլլլլլլլլլլ աննաթմապ իսթէնիլլլլլլլլլլլ մատտէ՝ հալնա վիճու-
տէ կէլմէմիշ պօշ պիր լա՛թ մը տըր : ինսան հէյալլլլլլլլլլ պիր
օլունմու մու տուր . քի պէօյլէ փարլապ խիւլալարտան
խօշալլլլլլլլլլ . դալլ ըջըղլլլլլլլլլ կէօղլլլլլլլլլ դամաշլլլլ վէ ճի-
սիմսիղ կէօրիլլլլլլլլլլլ ալտանըր : իսայլլլլ . պիղ տէ պիլլլլ
իղ . յառաջադիմուժիւն հազգընա հէր թարափտա օլտան
մէտհին պիր ալլլ վէ պիր սահիհ քէօշէսի օլմալլ : Ին-

սօսորն հիւնէրվէր փէրքինն ու էրէրինն մարիֆէթի զ
լան հիւքիւմէթլէրէ պիւթիւն ճիհանլա պիրլքտէ
պիզ տախի թաաճիւպ էթմէքտէ իզ : Էր թաքափտան
պպիւայէ չըգան աֆէրէն մալալլան սէպէրինէ պիզ տա-
խի քէնտի սէսիւթի գարըշտըրը ըզ : Ալահն նութի
մախլուգ ունուն գուարէթինի մէտհ էթմէմիզիլէ Ալա-
հն քէնտի գուարէթինի մէտհ էտէր իզ : Վիմ թաճիւպ
էթմէզ օլ թէրթիպլէրէ . օլ նէվիճաա ալաթլարա . քի
կէօյիւ կէրէ օլ տէրէճէ կազաշտըրտըլար քի . ազիզ քի-
թապլարն առաքիթի սէմաֆի թապիթիլէ աննաթտըզ
կըրտըզար կիլիպ ինսանը թէրպիէ վէ հէյրան էտէրէր .
սնուն հուզուրունտա սըրա սըրա տիզիլիպ՝ քէնտի տէվը-
լէրինտէ ճէվէյան էթաթլէրինի ոնա կէտթէրիլէր : Ահ-
յատէ միւթէ հայիր օլաճազ շէյ տէյիլ մի կէօրմէմիզ .
քի օլ պուլուլթարը կաթըպ կըրթան վէ ուզուն կիւ-
րիւտիւլիէ սէտա վէրէն կէօր կիւրլէմէսին զուհր է-
տէն հէյպէթի գուվլէթ՝ ուսլուճա պիզէ միւթիւ օ-
լուպ՝ զուրպէթ վազթըմըդտա պիզի էյլէնտիլէր . վէ
հասրէթիմիպի ունութտուրուր : Վադ . ֆէրթրտէն կէ-
տիյի պատար վազթըն իշինտէ նաթըլ պուռնուն մարիֆէ-
թիլլէ մու հապպէթ քէյամարը . մուգթազի հապաթիւ-
լէր . թաալիւք վէ ահպապ մապէյինտէ տօսթուզտ
ապիլի սիւտլ ճէվապլէր պիլ . պիրինէ կիտէր կէլիլէր .
էօյլէ տօսթար մապէյինտէ՝ քի պէլքի պիլ աահա պու-
տիւննաաա պիլ պիրլէրինի կէօրմէյէճէքլէր : Վուշար
էլէթրէր մարիֆէթիլլէ պիլ պիրինէ կաշըն կէթրլէր .
սէօյլէշիլլէր . ճէվապ ալըր վէրիլլէր . վէ իւմման տէ-
նիզ վէ իւճէ տաղար վէ տէրին տէրէլլէր՝ պուռնարըն
մուհապպէթ ու մուսահպէթլէրինէ մանի օլաճազար :
ո Վիլլէթ թէզկէա հաթտան չըգան վէ զէնկիլլէրին

արայրդ իշխորա էթտի զուժաւարը տա ունութեամբ
լըմ : Աստուծոյ հասըլա կէթիրէն սենաթ ոլ տերէճէ
քէմալիէթէ երտի քի՝ եկէր իլլի էպէտի զաթէն տէմիշ
օլմազաւ րտը քի : Աղլումն ճէմի սալթանաթընտա եւ
պանի զամազտաթի օյան զիյնէթէ տաթի մալիք օլմա
տը, զսնն էտէճէք իտիք քի պիզիմ սենաթընտը ուս
տալարըմըզ օլ նազիք րէնկէրի զուժաւարընըն իւզէրին
տէ կէսաթէրմէրիյլէ թապիաթըն զայթ զէնկին հա
սըլաթընը տա կէչմիշ տիրէր : Իմտի՝ սենաթընտա յա
ռաջագիմութիւնու թանըր ըզ, վէ ինքնար օլունմազ,
վէ վազթըմըզն հազգը իպթալ օլունմազ, պու միսիւ
յիւ մարիթէթէրինէ վէ ազըլըլ պուլուշարընա իթ
թիխար էթմէսի տէյեր :

« Եթին ինսանըն արղուսու էպէտիյէ վէ նիհա
յէթսիգէ օլտուղըլ հալտէ՝ պու միսիլիւ յառաջագի
մութիւն օնուն տերունիսին ճէմի արղուսունու տօլտու
րապիլըր մի : Անտաթ ու մարիթէթէրիմիզ շէրէֆ ու
իգալին օլ իւքսէք տէրէճէսինէ վասըլ օլուպ հասը
լաթարընտա օլ թէմիզիյէ մալիք օլմալարըլա շիրքէ
թի ինսանիէ պիր քէմալիէթէ երմիշ զլայթ մու : Ին
սան իշիւն զէնկինլիքտէն պաշգա սատտէթ, վէ ոյրընա
հէր պիր սատամ իշիւն մարիթէթտէն վէ հիւնէրտէն
պաշգա տիշնազ ու թապիաթ քէմալիէթի, վէ շիրքէ
թի ինսանիտէ սենաթմտան մատէ յառաջագիմութիւն
վէ իլէրլէմէք եօգ մու : Ինսան Լէֆէնտիմիզին քէլսմը
նա մուղայիր՝ եալընըզ էքմէյիլէ մի եաշար : Աէ հէր
թարաթընը զէվք ու սէֆա ալըր իսէ, վէ եաշամասընը
զիյաւէ խօշ վէ շիրին էտէն շէյիեր քէմալիէթէ երէր
իսէ՝ ճանընտա տիշնազա պիր էօմիւր զիյաւէլիթ
տուլայթ մը : շիմաի քթիստոննայ օլմազա պաշսատըմ տէն

յէ պիլիր մի ։ Պունա պէլի տէմէյէ քիմ ճէսարէթ է տէ պիլէճէք ։ Պունլար պէոյլէ օլմատըղը հալտէ՝ շիրքէթի ինսանին յառաջադիմութիւնու հադդընա պիլէ պիր տահա լագըրտը էթմէսինլէր ։

Նէ գատար իսթէրլէր իսէ՝ պիլիմ վադթըն հիւնէրին մէտհ էթսինլէր մատենաթ իշլէմէք խուսուսուն տա ։ լուքին ճէմի ինսանիէթ պունտա տըր՝ վէ ինսան լըզ էօրսիլէ չէքիճին իւզէրինէ կիւ վէսիպ հէր վէճհիլէ քէմայիէթ թարիխին՝ պուլմուշ օլտրագ՝ վէ յառաջադիմութիւն խուսուսունտա պուշգա պիր շէյէ տահա արզու էթմէյէրէք թամրահաթ էտէ պիլիր տէմէսինլէր ։ Պունու պէոյլէ սէոյլէմէք՝ ինսանը ալաթմագ տէմէք տիր ։ պիլի էոյլէ գանդըրմագա չալըշմագ տըրքի ։ մաքինալարըն չափուգ չափուգ իշ մէյտանէ չըզարմասը վէ արապալարըն չափուգ եօրիւմէսի վէ դու մաշարըն կիւզէլլիյի վէ զէնկինլիյի վէ սէնաաթա տա յիր ախէր կէօնէ քէմալիէթլէր՝ ֆամիլեալարըն իթթիֆադ ու փու հապպէթինէ վէ պիր զաթըն սաատէթինէ վէ տէվէթլէրին արամ ու րահաթընա քիֆայէթ էտէրլէր ։ ինսանըն ճէմի քէմալիէթինի պէոյլէ պիր տար հուսուտ իչինէ սօգմագ, վէ պունտան էօթիլէ հիչ պիր շէյ կէօրմէմէք, Պսղոս առաքնալըն կիւզէլ պիր թապիրի միւճիւպինճէ չօճուգճա սէոյլէմէք վէ չօճուգճա գարալլաշտըրմագ վէ չօճուգճա տիւշիւնմէք օլուր (Ա. Պորն. Ժգ. 11) ։ Վէ չիւնքի հէր քէսին ագլէ կէօզէ կէօրիւնէն ֆանի շէյլէրէ տօղոու սալտըրըրլար, պու պէոյլէ օլմաղըլա յառաջադիմութիւն պունտա օլմուշ օլմագ ։ Վէ րուհի ինսանի թէն իչինէ պաթմըշ զարգ օլմուշ վէ պու էօմրիւն հուսուսու տախիլինտէ գափանմը, վէ մէզարըն էօթի էանընտա պիր շէյ եագ ։

քիսի տախի էլ ան նետիմիզտե օլան տէօրտ աւետարանը
լարը թանըղար ըտը :

II. Պօղիկարպոս փիլիպպիցիէրէ նազտողը մէքթու
պուն¹ իքինճի վէ նէտինճի նու մերօլարընտա II. Սաա
թէսուն է . 3 . 10 . 12 . 13 . 17 . 41 . վէ սուրը Սար
կոսուն թ . 38 . վէ սուրը Սուկասըն 12 . 37 . 38 .
քէլամարընը զիքը էտէր . Սադա սուրը Յովհաննէսի
ասլա զիքը էթմէմիշ վէ օնտան պիր շէյ ալմամըշ տըր .
լաթին Ռգքիւր մէքթուպուն նէտինճի նու մերօլարընտա
օլ սուրը աւետարանիչին իլք մէքթուպունուն 7 . 3 .
քէլամընը զիքը էտէր : Անճազ քիթապէթ թէֆթիլի
գանուկարընա թաթպըգէն քի Տիշ պիր քիսնէ ինքտոր
էթմէզ . սուրը Յովհաննէս իսմիլյէ պուլունան աւետա
րան քիլին թէլիթի իսէ պու մէքթուպ տախի օնուն
օլտուղու շիւպհէտէն արի տիր :

II. Յովհաննէսին աւետարանը խոստուտունա սուրը
Պօղիկարպոս իչին Տէր նէսէօյլէտիք իսէ Պապիաս ի
չին տախի օնու սէօյլէր իզ . Պու տախի ուրը Յով
հաննէսին աւետարանընը զիքը էթմէշ տէլիլ տիր² , լա-

1 . II . Պօղիկարպոսուն մէքթուպունուն միւսպ
հասէմիզին սըրասընտա զիքը օլունաճազ սուրը Ռաա
նարան վէ սուրը Աղէմէօին մէքթուպարըլտ հայ
նա գրաբար լիսանընա պունտան պիր գաչ սէնէ մու
գատտէմ թէրճիւմէ էթմիշ իզ . վէ մինասիպ վազթըն
տա ըստամբա օլունաճազ տըր :

2 . Պապիասըն նափտողը քիթաղար թէլէթ օլ
մուշ օլտալ³ էօթէտէ պէրիտէ վէ էքսէրի Աւանգիլին
Եւէլէյ-լոս պապմ-իւն-նապա պազը փարչալպը պու
լունուր . վէ պիր փարչասընըն տախի պիլիմ եսքի հօյ
րապետէլէթիլին վէ դալիպա սուրը թ արգ մաշէլ տիթի

քին Լճէնախիւն ին յեւթարանքն լերէի նախըլլա թելիք
էթտիյի քիթապընտա օլ սուրբ առաքեալն մեզ քիւր
մէքիթուպընտան պազը փարչալար ալմը տըր : Լուսերի
կեսարացի պունուն պու քիթապընք կէօրմիւշ վէ օ
գումուշ ուտու : վէ պու շահատէթլերի պու ալիմ ե
պիսկուպու մեզ քիւր քիթապընտան քէնտի Լճիլէյալան
պապմոթիւն քիթապընա ալմը տըր (Գ . 39) :

Ընծագ պու սուրբ աւետարանիչին հազգընա մեզ
քիւր Պապիաս տահա աշիքնար շէհատէթ վերմը տիր :
Վէ պու խուսուստա շէհատէթինին իթիպարը էյիճէ
աննաշլմագ իչիւն Լուսերինն պունուն հազգընա պա
զը նագլ էթտիքլերինն պու մահալէ տերճ էթմէք մի
նասիպ կէօրմիւշ տիր : Պու միւէլիւի տէր քի
հազգընաթընա պազարագ տօղըույու էյրէնմլյէ
հալվէսի պիր քիմէ իտի : վէ առաքեալարն մեզ
թինաէն սնրա տոխի պիր մատտէ իւզերինէ միւշ
քիւիւ սլտուզու հայտէ սնրարըա կէօրմ շէնլերէ միւ

զին կիւնիւնաէն գալմա հայճա թէրճիւմսի Վ իննա
տա Երրայրարն փնթընտա պուլունուպ Ֆրանսանն
Սօլէգմ տէնիլէն փնթընն Բնիկ Կոնան կրօնաւորա
րը 2 . Գարրիէլ Երմազոմսքիէ յաթինճէյէ թէրճիւմ
էթտիրէրէք էքի հայրապետ Երտէն գալմա քիթապը
րն սրտարնտա պապմըլար լուստա պու քիթապ էլիւ
մլզէ կէլիլ օլմատըղընտան սուրբ աւետարանարտան
պունտա պուլունան շէհատէթլերէ վուգուի տէյիլ իզ
Ըու սրտատա սէյլէնլէլէր Լուսերինն մեզ քիւր քի
թապընտան ալմմա տըլար : վէ միւսթազըլէն տէյէ
մէյիզ քի Պապիաս սուրբ Յովհաննէսին աւետարանն
տան միր չէյ տլմմը տըր : եպընը շու գառարը տէ
նէ պիլիր քի Լուսերինն նագլ էթտիյի փարչալար
օլ սուրբ առաքեալն ալմմը չէյ սօզ տըր :

րաճառով ետիս՝ սուրբ Լնդրէասըն վէ սուրբ Փիկիպպոս
սուն վէ սուրբ Պետրոսուն վէ սուրբ Թովմասըն վէ
սուրբ Յակոբոսուն վէ սուրբ Յովհաննէ փն վէ սուրբ
Մատթէոսուն հախուտ Լչֆէնտի իպին տիվէր չըրազ-
յարընըն թէ՛ Ֆհիփսի, վէ Լչֆէնտի իպին չըրազյարը սը-
րասընտա ատոտ օյունան Երիստոնուն վէ Յովհաննէս
երէցին նէ սէոյէտիքլէրինի սօքար ըտը: « Պաղըլարը
պունուն պու միսիլիւ սէոյէտիչինտէն իսիթիսրաճ է-
տէրլէր քի Ս. Յովհաննէս աւետարանիչի պիլ զաթ
կէօր իւշ վէ տինի օնտան էօյրէնփիլ օյտուղու հալան
օյմալ: Ընճազ պու քէլամարտան ալ սօնրա Լէսերի
տէր քի՝ Պապիաս թարղը մօխսուսէիլէ Երիստոնուն վէ
Յովհաննէս երէցին չըրաղը ըտը. վէ պու Յովհաննէս
երէց տէնիլէն Յովհաննէս աւետարանիչ տէյիլ զայրը
պիր քիմսէ իտի: Լաքին Պապիաս առաքնալարը նէ
հօյտա զիքր էտէրսէ՝ Երիստոն ուլ Յովհաննէս երէցի
առիսի օ հօյտա զիքր էտէր. վէ սուրբ Յովհաննէսին
չըրաղը յիմատըղը մէզքիւր քէլամտան իսիթիսրաճ օլուն
մազ լաղըմ կէլտիլի հայտէ՝ Երիստոնա վէ Յովհան-
նէս երէցէ տախի չըրաղըզ էթմէմիշ տէմէլի օլուր ուզ:

Պապիաս քէնտիսի՝ քիթապընտա Յովհաննէս երէցին
չու քէլամընը նազլ էտէր. « Պետրոսուն թէրճիւմանը
Մարկոս՝ Լչֆէնտիմիլին սէոյէտիքլէրինտէն վէ էթտիք-
լէրինտէն հէր նէ քի տըզ գաթըլա փէքրինտէ հըֆը էթ-
միշ իտի իսէ գալէմէ ալտը. Լաքին Լչֆէնտիմիլին սէօյ-
լէտիլի վէ էթտիլի սըրալարըլա տէյիլ. Ճիւնքի Մար-
կոս օնու նէ կէօրմիւշ վէ նէ տէ գուլաղըլա օնուն
քէլամարընը իչիթմիշ իտի: Ընճազ՝ նապը քի էվմէ-
ճէ տէտիմ տէր, Պետրոսա հօյտալըզ էթմիշ
իտի: վէ պու տախի՝ Լչֆէնտիմիլին սէոյէտիքլէրինտէն

վէ եթտիքերինն սրտաւնա վէ իլեռի կերիննէ պէնտ
օյմայսր օղ թա իւնաթլարընըր ար արնտա իգթիզա եթ
տիքէ օղարք վիքր ետէր իտի : Յոուն իշեւթ Վարկո
սուն պաղք շէյլերի քէնտի զիքրի միւճիւ պինճէ եաղմա
սը քէնտ սեւէ պիր գւտր ատա օլունամաղ . զիքա
պիւթիւն պիւթիւնէ մեր սմը՝ էօյրէտիքերինտէն Տիշ
պիր յէյ կէրի պրազմամազ վէ Տիշ պիր Տարթ տէյիշ
տիրմէք իտի Կ :

Ուրք Վատթէոսուն Տազգրնա տա՝ մէզքիւր Եւ
սիքինն շէճտաէթի միւճիւ պինճէ Պապիա տէր իմիշ
քի քէնտի աւետարանընը իպրանի յիւանըյա եալտը
իւրաէ Պապիա Վարկոս վէ Վատթէոս աւետարանը
րնը վէ սուրք Յովհաննէսին մէքթուպունա թանըյօր
Վէ սուրք Յովհաննէսին մէքթուպունա թանըմարյա
վէճճի մէշրաճ իւզրէ պու սուրք առաքնալն իմիյէ
օյան աւետարան սաճիճէն ծնուն օլտուղը իսպաթ օ
լունա պիլիյօր : Եւ պրմախէր վէ ծնուն կիպի տիկեր
Կէմիէլի բրօղէտգան աստուածաբանար տեմիշէր քի՝
Պապիաւն Վարկոս իմիյէ զիքր եթտիյի՝ պիլիմ ե
լիմիզտէ սուրք Վարկոսուն իմիյէ պուլունան աւե
տարան օլմամաղ . չիւն տէրլեր Ս. Վարկոսուն աւե
տարանը վուզուաթլարն վազթնա զայլեթ տըզգաթ
եթմէք կէօսթէրի . Յովհաննէս երէց իտէ քէնտի թա
րիթ եթտիյի աւետարան իշիւն սրտաւը (ու գաքսի)
եաղլմըն տըր տէր . եանի վազրթ սրտաւը թո թուէ
մուշ տէյիլ տիր աեմէք իթմէր : Դաքին թօլուգ նամ ա
խէր պիր ալիմ էյիճէ իսպաթ եթմիշ տիր քի՝ Յովհան
նէս երէցին պու սըրատա գուլանտըղը բուճա լուղէթ
եաղլմըն վազրթ սըրտաւնա մէնտուպ տէյիլ տիր . իլա
ուճուղ վէ քէսիք տէմէք տէ աննալալալ . վէ քի վազլ

այս օրը ամենատարանիցն սգով է մղերի քեզիք տիրեր .
տիկեր աւետարանիչներն նազել է թախի պողո մատե
լերի պու նազել է թ մեզ փեշեր . վե պաղըլարը իրերու
տեն վե կերուտեն սեպե տաքերիցլէ պաղ ամաղը փաղի
ֆե է թ մէջիս՝ այրը փարա կիսի պրազը . Ա է Նոյ
հաննէս երեցին առիս մերսը պունու անտաժմուզ ու
առաղու ծիւղի սօնրա է թ տի յի է ողիւրտեն պէյան օրուր .
« պաղը շէյլերի քենտի զիքրի միւծիւպինճէ հաղմաղ
քենտիսինէ պիր գուտոր առտ զունամաղ Կ տեր . Ա է
պունու տախի պ'յմէք կերեք տիր քի՝ Յովհաննէս երեց
Ա . Սարկոս չիւն Լաֆենտիմիզին հեր պիր է թ տաքերինի
վե սեյլէ տաքերինի թ էքմիլ հաղտը տէմէլ պաղը շէ
լերի հաղաղ տեր . վե պաղիատէ աղաւաղ տէմէսի պու
նա հաժի զունա պիլեր . չիւն պաղը շէյլերի սոպըս պու
ղը շէյլերի պրազան քիմնէ մէծպուրեն նաղիւնին սրա
սրնր թամ թու թամայաճաղը աշիւար տըր . Ա . Ս ու
կասըն աւետարանըն զիքրի Ապիտաղն հաղտըլտըրն
տան հետիմիղէ կեշեն փարչաղտրտա պուլունմամարա
ճոյիս տէյիլ տիր . տեօրտիւնիւն տախի սահիւրիսին՝
պու իւջիւնիւն հաղղընա վերտի շէհատէթ քի'նայէթ
էտեր . չիւն աւորա աւետարանլար պիր պիրինի թաւ
տիք էտիւրէր . իւջիւ թահգիզ պուլունտուղունտա տի
կերինին տախի թահգիզ օլտուղու թապիւթըլա իւ
թիւրաճ զունուր :

Ա է ճհի մշուհ իւզրի իքինճի տէհրին իլք նըս
փընտա պու տէօրա աւետարանլարըն պուլունմամարն
օլ փաղթըն աղիւլերի վե միւէլիփէրի շէհատէթ է թ
մեօնտեն անաշուր քի պունաղ մութլաղա պիրինճի
տէհրտէ տախի վար ըտըլար . Ա է պիրինճի տէհր՝ աւ
մէյէ մօլիւմ զաղուղու վեճ իւզրէ Լաֆենտիմիզին 160

Թարխանտէ խիթամ պուլուպ, Լճէնտիմզին տիւնն
 իւզերինտէ պուլունտուղու վէ օնուն տիւննատէն կէ-
 յէ չըգմասնտան ասորա ճէմի առաքեալարըն քարու
 զուխիւն էիմ տիյի վազըլմար տըր, Լճվէլճէ քիվսէնին
 պիլիպ թանըմատըղը պիր թագըմ քիթապ պիրտէն պի-
 ռէ զուհր էտիպ՝ պունլար առաքեալարըն եազտըղլա-
 ըր տըր տէյէնլէրէ իսպալմըզճա ինանմագ, վէ էոյ-
 լէ իմիչէր տէյիւ իթիպար էթմէք, վէ տին խուսու-
 սունտա օնլարըն շէհատէթինէ միւրաճաթմ էթմէք մի-
 նասիպէթսիզ տիր, Քիմ տէյէ պիլիք քի՝ պիր քիթա-
 պըն փարսըղ ճագընա հիւ քիմէ պիր շէյ իշիթմէ-
 միշ իքէն վէ հիւ պիր մայիւմաթը օլմամըշ իքէն օլ քի-
 թապ էն զափիլ զուհր էթմտիյի անտէ հէր քէս օնուն՝
 պէնիմ տինիմին քիս ապը պուն տուր տէյէրէք, վէ էոյ-
 լէ օլմասընա հիւ պիր իսպալմ սորմայարագ գապուլ է-
 տէր, Կաթըլ օլուր քի՝ քրիստոնեայ իթիգատը, տէյիլ
 եալընըզ պու քիթապլարըն նաղլ ու շէհատէթինէ պա-
 գարագ, իյա ճախիտուս վէ Սուհտոն վէ Պլինիոս կիւ
 պի պու լմիէրէսթ ալիմէրին շէհատէթի միւճիւ պինճէ
 տախի՝ էվլէլքի տէհրին նըսփընտան աղ սոնրա Վիտոն
 իմքերաժօրուն կիւնի նաէ տիւննանըն չօղ եէլլէրինէ
 տաղըրիշ օլուպ, նէտէն սոնրա պիր գալ քիապիպին
 իհտաս էթմտիքլէրի վէ առաքեալարըն իւզէր նէ պրագ-
 տըղլարը քիթապլար ճէմի քրիստոնեալարըն ինտինտէ
 մէսմու վէ միւթէպէր թութուլուն, Ինասն հայկնէ
 նաղարէն պու շէյ ազըլտան խարիճ վէ ինանըլմաղ պիր
 հալ օլուր :

Ընճագ պիզիմ սուրբ աւետարանլար պիրինճի տէհր
 տէ եաղըլուպ ինչա օլունմու շար վէ օլ վազըլմտան պի-
 րքէ վար իսէլէր, օլ վազըլմարըն օգըր վարդապետէրի

ից լինելու է թափառել մեծ խաղա պուշարքն յէհառեթի
նէ միւրաճառիմ է թմիշ օրնալ տրուար . վէ պու տէ
տի յիֆզ պուշարքն պ'րինին հազգընա սապիմ օլ
տու գտա՝ օպ'րէրնին տախն էյյէ է թմիշ օյաու գյու
րը իհիմնադուն պոյտ տէյի տիր . Վէ կէտիւր իւզ
քի Ս . իգնատիոս . օլ տէտի յիֆզ փազմէն տաամը .
քէնտի մէք թու պարընտա սուրբ աւետարանարքն քէ
յամարքնը շէհառեթէ գուրանը . քէզալք Ս .
կլէմ . Ս . Պնարոստան սօնրա Հաւմա հայրագաւտի .
Սուրբ իգնատիոս՝ կփնտցիւրէ վէ զփունտցիւրէ
վէ Պաղկիւրպոսա կապուղը մէք թու պարաւ . Սառիմ .
ԺԲ . 33 . վէ 4 . 15 . վէ Ժ . 26 քէլամարքնը . վէ
սուրբ կլէմ տախն կորնիւց լէրէ կապուղը պ'րիննի
մէք թու պուշ 13 վէ 46 պէնտիտէ Ղ . յ . Կ . Դ . 36 . 37
վէ Սառիմ . ԺԸ . 6 . ԻԴ . 24 . վէ Սարկ . Բ . 42 .
վէ Ղ . յ . ԺԸ . 2 քէլամարքնը . վէ տէփա կորնիւցի
լէրէ կապուղը լքիննի մէք թու պուշ Է . 3 . 4 . 6 . 8
վէ 9 պէնտիւրտէ Սառիմ . Բ . 13 . Ժ . 32 . Է .
21 . 23 . Ղ . յ . ԺԲ . 37 . Սառիմ . Դ . 24 . ԺԴ .
26 . Ղ . յ . ԺԴ . 12 . Սառիմ . ԺԲ . 50 քէլամարքնը
կէքր էտէր . վէ հալմա պու լքիննի մէք թու պուշ
պ'ր լքիմ հալմա՝ պիր քիւթապոսա պէյյէ նաղլ օ
յունուր . վէ Հիսուս Վրդաոս աւետարանաւ պէյյէ
սէյյէր տէմտի տախն փար տըր :

Պաղլ սէյյէյէն օլմուշ տուր քի՝ պու ազիզէրին
սէյյէաւ քէլէրի աւետարանարաւան ալնսա տէյլալլէր .
լլա ֆիլ փաղը Լիփնտրմիւզին սէյյէ իշ օլաուղունու
նաղլին իշիտայ՝ մէք թու պարընտա թէքրալամըշաք
Լաքին պունուն թէմէլիւզ վէ թիւրահաթ պիր օեօզ
օլաուղունու սօնրալարաւ սէյյէաւ քէլէրիֆզէ գալլը կէ

յենքերէ ճէվադ վերոնկողտն սապիթ ետեր իզ . Սուրբ
Բառնաբասըն՝ հազարմըշ ոգիր քիթապտան շէհատէթ
յովմըշ օրոնդու տար շիւպհէ գարտրմադ . զիրա Լ
մէքիտիմիզին՝ տափէթիկեր չոդ , լաքին սէշիկերէր աղ
տըրըր տէմէմինի վիքր էթտիշինտէ՝ ճասըլ քի հազըթ
մըշ տըր քէլամնը տախի իլափէ էտեր (թուզթ սրբոյն
Բառնաբայ . թիւ . 4 5 18) . վէ պու քէլամ հարֆ
պէ հարֆ () . Սատթէոստէն աւ հաարաննտա պուլունուր
(իբ . 14) : Պունտան աննալըդ քի () . Բառնաբասըն տի
կէր սէյլէտիքէրինի տէ մէգքիւր աւետարանտա ա
րայալմ : Այու աղիզ Լիֆէնտիմիզին շու քէլամնը
տախի զիքր էտեր . պէն տէյիզ տիֆըլարը , իլա կիւ
նահ քիարըրը տափէթ էթմէյէ կէլաթմ . վէ պու տախի
օլ աւետարանտա տըր (ի . 13) : Յիլաւէն իսթիկէն
լէրէ վէրին տէյիւ սուրբ Բառնաբասըն զիքր էթտիշի
Լիֆէնտիմիզին քէլամը տախի (Պ . Կ . 2 . 30) տա պու
լունուր : Այու միւնվալ իւզրէ շու վէճհիլէ իսթիտըլ
էթմէյէ գատըր ըզ զսնն էտեր իմ . Լիկեր սուրբ Բառ
նաբաս հիւ պիր հազըթըշ քիթապտան շէհատէթ աղ
մամըշ ըսա՝ Լիֆէնտիմիզ սէյլէտի տէյիւ վիքր էթտի
շի քէլամըր ըրվաթէթէն քէնտիտինէ նազլ ճոննմուշ
օլմալը տըրար : Լաքին շինն պիր մահալտէ նազմըշ տըր
տէյիւ սէյլէտիշինն իկրի սուրբ աւետարանտա պու
լունմուշ տուր , ըրվաթէթ տէն մատէ հազըթմըշ քիթապ
տախի նէտինտէ պուլունմուշ օլմալը տէմէյէ մէճպուր
աղ : Սէլէճէք տէֆատա հերնտիկոլարտան օլմն շէ
հատէթլէքի կեօրիւր իւզ :

201.000 1000 000

ተቃውሞተርህሊሊርድኔ ሄደዋለሁ

ገጽ ፩ ለገጽ ፩ ለገጽ ፩

[illegible]

1. Թովմա Արծրունի իշխան Էմանյան Հ. ՍՄԷ
 քոյե (Պատմ. Հայկ. Ե. Կր. 470). զանն էտեր քի
 Ս. Եղեկէնէն չորադը վէ Արեւատօր կաթուղիկոսուն
 վագթմնտա ըտը : Լաքին Թովմանը Արծր-Անայ պա-
 ճո-Բի-ն քիթադընը օգույան աննար քի չօդ սննրա՝ վէ
 Ազգրատունի փատիչաճարըմըն վագթմնտա ըտը :
 Լաքին Հ. ՍՄԷքէլին տէ պու զանտիք տոտպաճազ,
 գիրո օնուն վագթմնտա թեմովմանըն Թեմովմանի Թեմ
 մի՝ արքադարըն էլինն կէսմիշ տեղիլ իտի :

կէորդեաննիզ տէրիւ սիւայ էթ տ'իւր իսէ . Մարկեանոս
ճէփայ էթտի . քի աճէմ էրիլէ զափղանըղ ուլուպ' կպիս
կոպողարնըղ աախի աաիւտէ հարտէ տէրիլ իտի : Ա՛նգ
քիւր իշխանարմըղ իմրէրսթ որուն էմրիլլէ՝ Երբա
համ Մաֆիւսէից կպիսկոպոսա կաղտար . քի սուրբ
Սահակ Արթիւնէ հայրապետին չորաղջ օտուղու իշխն
միլէթտէ զայէթ մի իմկպէր իտի : Այէրի Երբահամ կ
պիսկոպոս ըուժարն պու միսիլիւ էրէրինէ կէւն հոյ
լարա Վաղկիզոն ժողովքունու զապուլ էմտ'ր Այի
չալոչմաղնը . վէ հարա կաթմու ըկկաա պիւր բէսի
մ.ք.մու պուրա ժողովքուն տճփայիկէ կաղմաւաղնը պիւր
հիլլէիլէտափաղքուն քիմէիլէրի՝ Մանարուն աու զաղնա
տիւ չիւրմէր արգու սու կ'պի կէսրաւ . հ'չ տէրիլ իսէ՝
միլէթմիս իշխն նիփաղ վէ աչաճաղք պրաղմաղ կ'պի ի
տի . պուսնաւն իշխն մէղք'ն ր իշխն սարա կաղալը ք' օլ
մայա քի քէնտի պաղարնաւ էոյլէ պ'ր շէյ զապուլ
էթմիլէր . վէ էկէր բէտալէ ճէփայ վէրաւլէրի իշխն
օլ տիյարի զուրպէթտէ պղղնալ յա ալի շմէլէրի աա
խի վուղու օրուրա՝ իսղի սլաուկար : Իմրէրաղոր և
պիսկոպոստան կէիլն ճէփաղը աույուպ պիւր շէյ սէոյ
լէմէյէ հաղգը սլմաղընը իմնըյարաղ իշխանւղը
բահամ պրաղտը . քի մէվթէր.նէ տէր անաա գալալը
լար :

Պու կիւնլէրտէ հայրարա պիւր ժողովք օլուպ
մաւտէ իմէթիլլ պու նմա ողղնաւն Մանար վէ Եւ
տ'իլէս ինէփալ լէրի հէր'նէ զատար մէղճէպճէ պիւր պիւր
լէրինէ զաղ ըուլար իսէ տէ՝ Վաղկիզոն ժողովքու հաղ
գընա սէոյլէտ քիլէրի միլլէթտէ հաղաւիս օլուպ . վէ
ճէմտոր ինէփապիսնտէն Բարձու մա նամ պիւր Եսորի
հայապանաա քէնտիլնէ իմարափտար պու լմաղա չաղըպ

Վրիտապօր Ա. կաթողիկոս մեքիմուպարըլա միլէ-
թի սագընուրըր քի Ահադրուս մեզ չէ գնաւն վէ սնու
միլէթի իշինէ տաղթիմադ մըամ էտէկէրտէն սա
գընուրըր : Այլ ճարի ոյան հախախաթէ թալպըլան
Վաղի դոն ժողովքու տաթի Ահադրա թարաթի կիպի
պէրիկէն իշ պտուղուհաւան՝ սրբազան կաթողիկոս հէր
նէ գաւաթ քէնաթի մեքիմուպարընտա ժողովքու իսմէն
զիքը էթմէմիշ իսի իսէ տէ՝ չոզարը ոյ ժողովքու գա
պալ էթ մտէն գազընըրըր լոր :

Վրիտապօրտան սոնրա սորը Յոյհն Վահդտ.
կուն՝ վ. օտան սոնրա Յարկէն կաթողիկոս օյաու :
Պոնուս կաթողիկոս օյմադ 487 թարիստէ ոլուպ՝
Ջոնն իմէրթիմարուն կ'ունենէ իմաստաւոթ էթաթի.
վէ վէհհի մըրուհ իսզրէ Ջոննուն իթիթիթադ պա
պընտա նէչը էթաթի իթրաւան սա իսմէն եպընըդ Վե
կիս վէ Արաւանքիս պրիս վէ Լոփիսոս ժողովքալը
զիքը օյոնու պ Վաղի դոն ժողովքունուն իսմի ք. լի.
էն քէթմ օյուստու գաւա մատէ՝ կէրէք Վաղի դոնտա
վէ կէրէք հէր նէ մահաթէ օյուր իսէ օյուսն, մզքիւր
իւշ ժողովքուն մուղայ րինի հէր քիմ քի սէյյէր իսէ
լանէթ օյուսն տէ մաթ. վէ Եւաթէսէ թապի օլմատը
ղնը տա Ահադրա վէ Եւաթէսէ պիտէն լանէթ օ.
դու մատ պէյան օյուպ Վաղի դոն ժողովքու հաղը
նա ոլուն հախախա գուվէթ պուլտու. վէ Յարկէն
կաթողիկոս Վաղարշապատ շէհրինտէ 491 թարիստէ
ժողովքէտիպ՝ ալ. անէն վէ իսմէն Վաղիկէդոն ժողովքու
նուրէտա էթաթի : () սենէնիս զարթընտա Ահադրա

1. Վաղընէդէի՝ Պէրքասդէիկ Եթիկէյան պա
հաթի-նուս թալանճա թէրթիւմէտիտէ. ք. 1842 տէ
Պիտէնցէտէ պատըմը լոր. (Լոյ. Ա. Եր. 679)

խմբերամօրոյդ մտնեալն կէջից քերական էմտի քի
Վաղի՝ դոն ժողովքունուն հազարնա կէջէք խալըր կէ
րէք շէր՝ հիւ պիր խալըրորդ պունմաւուն . վէ պու Վա
ղարչապատ ժողովքունուն իլամնուն իմաստիւի նէվնն
տէ պիր շէյ օրոու :

Բարկէն կաթուղիկոս իջին տէր քի՝ Վաղարչապատ
ժողովքունուն կաթնըդ իւշ տիկերանուն ժողովքաւը
նրն գարարնը մաղպույ կէտքէրիւկ Վաղի՝ դոն հազ
արնա պիր շէյ սէպէ մտն . վէ իս մինի տախա զէքր էթ
մտի . վէ չիւնքի Արեմա կալանու Բարկէն կաթուղի
կոսու Վաղի՝ դոն ժողովքունու նզովել էթար տէյէրէք
հիւնտիկոս սրաւընա գօմու շ ուտու . իմփարիխէ խի
յանէթ էտէրէք ու հայրապետ իմփիրա էթմիշ տիր
տէր : Լարն շուշման շ . Միքայէլ (Պատ . շոյ .
Բ . 225) . Երոսհա՛մ կոնու զիկոսուն կալանու կաղաւ
ղը մէքիմուպունտան վէ հնովհանէն կաթու զիկոսուն
իմփարիխանէն վէ Վաղիկ փատիշուշին Վաղանուս
կաղաւղը մէքիմա պո նտան տարաւ տէր . և բացայայտ
մարժիցին եւ զոսոր ժողովն Վաղի՝ դոնի ո . Վաղի և
դոնուն սուր ժողովքունու տա պլանէն բէտու էթտի
լէր . Վարէլէդդի շ . Միքայէլին կաղաւղարնը կէտ
միւշ վէ օրունուշ տուր . վէ հաթտա պալնատէ իմա
րիի էթտիլիիւ մահաւտէ Վաղարչապատ ժողովքու
նունկաղիւ իջին օնուն կաղաւղընը զէքր էտէր . ժողով
քուն գարար ու իլանը իջին օնուն մո զալիլինի սէպ
լէմօնտէ կա՛ պիր եէնի վէ ոլիգէ նամալիւմ իսպաթ
պուլուշ տուր , նախուս պիր տիկէր փիլքի փար ալը :
Ենճաղ ժողովքու գապուլ էթմէմէլի Բարկէն հնրն
տիկոս օրու տէլիւ կալանոսուն իմագրիի իմէմէլիւ
լափ օլմաւը . վէ փիլքի վէ իմիգատ տաղու օլտուգ
նա պիր ժողովք գապուլ էթմէմէլի հնրնտիկոսը
ըգմամաւը՝ զիլտէ պէյան ու իմափսիլ օրունալաւ տը :

Պէր գոյ կաթուղիկոս Քաղկեդոն ոսնրա պէր պէր
լէրինէ խիւսֆէթ էտիւ 524 թարիստէ Վերսէս Ըշտա
րակիցի օխուրտու . վէ 527 տէ Գուսնտէ պաղի եկէ
զեցական նիգաւթար իշին ժողովք էթտի : Ապարար
վէ Վաթէրէգի տախի տնարա ոյուպ զանն էթ ֆիշեր
քի ու ժողովքտա Վաղկեդոն ժողովքու նգովքուլա
րէտա օրանտու . լաթին 2 . Մարայէ պունուն զա
լաթ տրուղունու . վէ թարիխի մէկքարտէ օլան ժո
ղովքտա ու ժողովք հաղգընա տալա սէօհպէթ սլմառը
դնը էյիճէ իսպաթ էթմիշ տէր (Այաա . 2այ . Բ .
493 - 504) : Վէգաթիք Մովսէս կաթուղիկոս իշին
Ասեփաննոս Մաննցի եպիսկոպոս արքի Գուսնտէ ժո
ղովք էտիւ Վաղկեդոնու րէտա էթտի . լաթին 3 ու
հաննէս կաթուղիկոս վէ տիկրիլէրի մէկքիւր ժողով
քու եպիսկոպոս տա մար թմանգիմի իշին սլմաշ թարիք
էտիւ Վաղկեդոն հաղգընա լաղըրալ օլտուղունու տա
լա սէօղմաթէրէրնտէն . Մանփաննոս սրենցինին սէօյ
լէտիղինին զպիւթ օլտուղու աշէքաւար տըր : Այու
Մովսէս կաթուղիկոսուն կաթուղիկոսէ Քաթանպուլա
պէր ժողովք պտու . քի բումար վէ ֆոէնկիւր մապէյ
նինտէ տիկըրտիսն ժողովքարըն պէշինճիսի սոյլըր .
վէ պու ժողովքուն սէքիզնճի մէճիսնտէ Վաղկեդոն
ժողովքու տալան էվէլ օլան իւշ ժողովքարըլա պէրա
պէր գապուլ պա նաու իսէ տէ պու ժողովքտա տախի
հայարտան ր մաէ պալունմալը . զիրա Վաղարապատ
ժողովքուն փաղթընտան պէրի բումար հայարը քէն
տիկրիսնտէն պըրըլէշ վէ Եւտիքէսին հարալիսուլիւ
նունա տիւշիւշ կիպի թուլտարըր լալը :

Օլ վաղըթատաղ կիւռճիլէր հայարըլա պիր օլուպ
կիւռճի մարապուլիտի պուլունան պիլիմ կաթուղիկոս

տանն հիւանդքի ոյուր . վէ սնունն Տ'ւքիւ ոյթիւտաւ
ար : 580 թարիստէ մէջ յիւր Սոխէս կաթուղիկոս
Անրիոն նա՛ պիւրինի կիւռճ լէրէ մնորապոյիս նասպ
էլմաի . վէ պու մնորապոյիս Վաղի դռն ժողովքուն
տա գարար վերկէն իմ իդատա աշնա օրապա քէնտի
միւրէթինէ տէ սնու աննաթ մաղա էլ վուրտու իտէ՝ Սոխ
սէս կաթուղիկոս վէ փաթէլնաան սոնրա վէքալէթէն
կաթուղիկոս զ արմուռնա սիմուրան Վ թիմանէս եպիս
կոպոս սնա եպար քի Վաղի դռն ժողովքունտան վաղ
կէլսին . լաքնն օ գույաղ վերմաի : Արրա ճամ կաթու
ղիկոս 594 թարիստէ նասպ օյուպ՝ պու տախիս պ մատ
տէ իլէն Անրիոնա եաղար . վէ Անրիոն գարչլաք
մքիս պ եաղապ գապու էլմաի ժողովքուն իլիգա
ար տողոռ օյուր զունս աննաթմաղա չաղչար իտէ տէ՝
պիւր շէյէ մէփիտ սյամաղ . շինն Արրա ճամ կաթուղի
կոս էպլէ գոնն էտէր տի քի Վարիէն կաթուղիկոս ժա
ղովքու էլ՝ ճէ աննաթղատան սոնրա րէտա էլմաի . վէ
Անրիոնա եաղապարը ետնալ տըր . Անրիոն լշին
596 թարիստէ ժողովք ետրպ եղովն էլմաի . վէ պու
սէպէպլէ կիւռճ լէր Տոյարտան սյալապ րուճարա
թմապ՝ օյուր յար : Վաղի դռնա գարչլ Տոյարտա օյան
լքնն ժողովք պու տուր . վէ Արրա ճամ կաթուղի
կոստա եաղաղ շու գատար եաղ օյա պ լիւ քի ժողով
քուն աճալինիս Վարիոնաան խապէր սյալապտան սոնրա
րուճարտան տախի սարեղը լալ . լաքնն քէնտաի աճէմ
էօճտէս նաէ պուլուննաղը ա րուճարլէ մէրթուպաշ
մաղ Տէր նէ մատտէ իշին օյուրա օյուռն՝ Տիսապլնա
կէլմեղ իտի :

Անրիոն մատտէի Վարիկ իմիւրաթօրա իփառէ
էլմաի . քի միլէլմաէ Տոյ վէ Օշականը օյուպ վաղ

Թըլլա բում տիյարընտա ասքերի սընըֆընտա պուլուն
մասըյա իմֆերաթօր օլմուշ ուտու, լաքին զաթընը ու
նուլմայըպ տերունինտե միլէթ զայրէթի վար ըտը .
պունուն իչին պու ֆըրսանտը մինասիպ սայարագ Բը
թամպուլտա պիր ժողովք թերթիպ էտիպ հայարտան
տախի առամ իսթէտի . վէ Բըրահամ կաթուղիկոս՝
քէնտի վէքիլի օլան իսմի մէգքիւր Արթանէս եպիսկո
պոսու վէ Գրիգոր վարդապետ նամ պիրիսինի կէօնտեր
տի . Բսէր մահալերտէն տախի թօփլանըպ՝ սալթ հայ
լարտան եիրմի պիր եպիսկոպոս ճէմ օլտուլար . վէ Ստե
փաննոս Լսողիկին նազլինէ կէօրէ Քաղկեդոն ժողով
քու իչին պէլլիլէտիքլերինի սապիթ էտեմէյիպ միւճա
տէլէտէ եէնիլտիլէր 1) . ֆագաթ պունտան տա պիր
ֆայտա չըգմատը . հեր քէս քէնտի պիլտիլինտէ գալըպ
մէճլիս աաղըլտը . Սօրիկ աննատըքի հայարըն օլ ժո
ղովքու գապուլ էթմէտիքլերի տին ֆարգը իչին տէ
յիլ՝ տէվէթճէ բօլթիթա իչին տիւր . չին հայեա
հայ կաթուղիկոսու աճէմ էօհտէտինտէ իտի . վէ բում
յարըլա օլան ճէմի իթթիֆագ՝ աճէմ տէվէթի թարա
ֆընտան միլէթէ հայր բէնճիտէյէ միւճիպ օլուր ու
տու . պունուն իչին չարէ տիւչիւնիւպ՝ բում էօհտէ
սինտէ օլան Հայաստան գըթասընը այըրտը , վէ Յով
հաննէս Բագարանցի նամ պիր եպիսկոպոսու 600 թա
րիխտէ բում հիսսէսինտէ պուլունան հայարա կաթու
ղիկոս նասպ էթտի . Լաքին չարէ տէյիւ տիւչիւնտիլիւ
պու թերթիպ մարաղայը զիյատէ ազտըրաը վէ միլէթ
իչինէ ֆըրգա պրագաը . Յովհաննէս կաթուղիկոս իւչ
սէնէ կաթուղիկոպուգ էթտիքտէն սօնրա աճէմէրիլէ
բումյարըն մապէյնինտէ ճէնկ զուհր էթմէսիլէ Լըզու
րումէ կիթտի» վէ 605տէ օրատա ճէմ օլունան տիկէր)

Էսիրէրիէ պիրիքտէ Լամատանա եղանակաւ 616 թա-
րիստէ օրատա վէժաթ էթտի: Վէ օլ սէնէնին սօնրա-
րընտա Երրահամ կաթուղիկոս տախի վէժաթ էտիպ'
իքիսինին եերինէ պիրտէն Կոմիտաս կաթուղիկոս ընա-
րել օլունտու. վէ բում հիսսէսինտէ օլան հոյարա ալ-
բը կաթուղիկոս նասպ օլունմայրպ ֆըրդա տախի նէթի-
ճէ պուլտու:

Կոմիտաստան սօնրա Քրիստափոր Բ. վէ օնտան
սօնրա 628 թարիստէ Լըր կաթուղիկոս օլտու. Պու-
նսեն կիւնիւնտէ բում ճիվարընտա հայարըն չօղու Քաղ-
կեղոնու գապուլ էթմիշէր իտի. Լըրդուրում տախի
բում էօհաէօինտէ օլուպ' պու մատտէ իշիւն ահպիտէ
ֆըրդա վար ըտը: Լըրաղ իմէրաթօր աճէվէրի նէնիպ
պարըշք էթտիքտէն սօնրա Լըրդուրում կէլտիյինտէ
մէգքիւր ժողովք իշիւն օլան նիֆագա նէթիճէ վէրմէք
մէրամըլա ժողովք իսթէտի: Լըր կաթուղիկոս չօգ ե-
պիսկոպոսարըլա վէ միլէթ պէօյիքէրիյլէ տավէթէ
կէլիպ' ժողովքտա հէր պիր շէյ թէֆթիշ օլունտու. վէ
տին մատտէսինտէ Քաղկեդոն ժողովքունուն իթիգատը
հայարըն իթիգատըլա պիր պուլունուպ' եալընը միւշ-
քիւլ պաղը էօյլէ շէյլէրտէ գալաը քի' պիղիմ միլէթ
գատիմաէն պերի սըգը թուլթմուշ վէ այրըլմագ իսթէ-
մէզ իտի. վէ բումլար պու պապտէ տախի միլէթի քէն
տիլէրինէ պէնգէթմէք իսթէրլէր իտի: Կաթուղիկոս ե-
պիսկոպոսարըլա վէ բուսուայի միլէթ իլէ պու խուսուս-
աա իսթիշարէ էթտիքտէն սօնրա իմէրաթօրա իֆատէ
էթտիյինտէ ճէվապ ալաը քի' սէօյիւմիւզ եկեղեցի
թէշրիֆաթը իւզէրինէ տէյիլ տին իւզէրինէ տիր. վէ
թարաֆէյն պու միսիլիւ ոտէթ'ի գատիմէլէրին թէպ-
տիլինտէն ցարթի նազար էթմէլէ միլէհահուտ օլուպ'

Եզր, կաթուղիկոս վէ ժողովք Քաղկեդոնոս Թեքմի
զապուլ էյլէտի : Վէ զապուլ էթմէյէ փօլիթիքճէ
սէպէպ տախի եօղ ուտու . չինքի բուսարըն խասօ
լան աճէմէր ընգրազ պուլմուշ վէ մաղլուպ օյմուշ ու
տուլար , վէ բուսար օլ էօրտէ գուվէթտէ իտիլէր :
Եզր կաթուղիկոսուն պու պապտէ վէ պու միւնվալ իւզ
րէ բուսարըլա իթիթիթազ էթմէսի՝ Գուլին շէհրինտէ Ս .
Լուսա՝ որիչ եկեղեցիսինին բուսարըր Յովհան վար
զապ՝ տէ խոշ կէօրիւնմէտի . քի կաթուղիկոսուն Գուլ
նէ կէտիյինտէ՝ իւզիւնէ պէրապէր թազիր էթմէյէ տա
խի ճէսարէթ էյլէտի . լաքին Եզր կաթուղիկոս պուսու
հուզուրունտան գօվուպ բանադրիլ էթտի : Յովհան
վարդապետ Սայրոյ վանք տէնիլէն մանաստըրա սրղընըպ
օլ ճիվարտա Գենատ չոգարմաղու չալըչտըրը իչիւն անտէն
տախի գօվուլտու . վէ սօնրա կէրէք Յովհան վարդա
պետին վէ կէրէք Սորգիս նամ չըրաղընըն եաղտըլա
ընտան պուսարըն հերետիկոս վէ Եւտիքէսէ Թապի
օլտուգլարը սապիթ օլունուպ՝ Ս . Յովհան իմաստասէ
րին ուստաըր Թէոգորոս Քաթննաւոր պու Յովհան
վարդապետին մէզէպինէ գարը եաղտը : Պու տուր
Յովհան Սայրագոմնցի տէնիլէն քիմնէ . քի պաղըլարը
տուրք սըրասընա գօմուշար պիլմէյէրէք :

1. Եղև ժողով ի Կոստանդնուպօլիս Հայոց եւ
Հռոմոց վասն սահմանին Քաղկեդոնի , յորում պար
տեցան Հայք (Եղևիկ . Բ . 6) :

ՀԵԳԵՏԻՍԵԹԻ ՄԻԻԹԵՆԵՎԻԷ

ՊԻԵՆՍԵ. Լսեքի քիթապար վե թասվիրէր թէ ֆտիշ օլունտո գճա՝ եէնի իճատ զանն օլունան պիր թագըմ շէյլերին փէք եէնի օլմատըղը մէյտանա չըգայօր : 1792 տէ Կռանսանըն պէօյիւք ֆէսատը տէփաւընտա՝ փատիշահ թարաֆը զանն օլունանյարը գաթլ էթմէլէրինտէ Կիյլօղին նամ պիր հէքիմ ատամ գաթլ էթմէյէ պիր ալեաթ պուլմուշ . քի Լարորանըն չօգ մահալէն տէ հալեա պու կիւն պունու գուլլանըրլար , վէ միւ ճիտի զանն ալունան զաթըն իսթիյլէ կիյլօղին տէնիր : Պագաթ 1505 տէ Կրանաշ նամ բէսամըն եափտըղը պիր թասվիրտէ պու ալեաթընա պիր ատամ գաթլ օլմասը նագշ օլունմուշ պուլունտու , վէ ժան տ՝ Օղէօն նամ միւէրրիսին եափտըղը թէփարիստէ տախի պունտու քի , 1507 տէ Սայիս 13 իւնաէ պու միսիլիւ պիր ալեաթընա պիրինին գաթլ օլունմասը նագշ օլունմուշ . վէ Փարիզին Լուվր սարայընտա էսքի ըստամբալար սագընան տօլապտա Ս . Սատթէոս աւետարանիչին պիր կիյլօղին իլէ պաշը քէսիլմիշինին բէսմի պունունմուշ : Պու միւնվալ իւզըն տահա չօգ նէվիճատ զանն օլունան շէյլերին էփվէլտէն վար օլուպ վագըթմ միւրուրիյլէ պաթալ օլմուշ վէ ունու տուլմուշ վէ սօնրա եէնի իճատ կիպի մէյտանա չըգմըշ օլունղու կիւնտէն կիւնէ պուլունաճաղլնա շիւպհէ եօգ տուր :

ԻՆԿԻԼԹԻԼԻԼԻԷ. Օքսիդուտ շէհրինին բրօգէսքան եպիսկոպոսուննուն գարտաշը Ուիլյէրֆօրս բը-

բողէսդանլըգտան բուճու եթմտի վէ գաթօլք օլմա
 րը՝ պու զաթըն տինճէտէ էյի մահարէթի օլմասըն
 տան տօլայը չօգ բրօղէսդանլարը սարսուր . տինիֆղ սաղ
 օլսա՝ Ուիպէրֆօրս գաթօլք օլմաղըտը տէմէյէ պաշ
 լատըլար : Պուկարըն չօղունուն պու վէճհիլէ տինլէ
 րինտէն տէօնմէյէրինտէն շիւպհէ օլունուպ՝ Օքսֆըրտ
 տարի իւլիւմինտէն (համալսարան) տօքդէօր Օլտ
 հէմ Հոռմայա կէօնտէրիլտի քի՝ քէնտի վաղարըլլա
 օրատաքի բրօղէսդանլարը տինլէրի իւղէրինէ սաղ պաղ
 լասըն : Պու տօքդէօր Օլտհէմ՝ մեծպահքըն իլք
 կիւնիւ Հոռմանըն Յիտու իսֆի շէրիֆինէ թագտիս
 օլունան հիկդիցիէ կիտիպ՝ ալնանէն գաթօլք տինինի
 գապուլ եթմիշ վէ բրօղէսդանլըգտան բուճու եթ
 միշ տիր :

ՀԻՄՏԻՍՏԵՆ . Սինկափուրուն Ֆրի Բրէս նամ
 զագէթասընտա եազըլը տըր : « Պիղէ պիր մատտէ
 նազլ օլունու , քի Լմերիկալը միսիօնարլար Սիամ
 հիւքիւմէթինտէ տէվէթճէ մասլահաթլարա գարըշմա
 լարըլլա քէնտիլէրինէ զարար կէթիրմէտէ տիրլէր :

» Սարտ օրթալարընտա փատիշահ ճէմի գաթօլք
 միսիօնարլարը Պանքօք շէհրինտէքի սարայընտ տալիթ
 էթտի : Թայլին օլունան կիւն փատիշահ քէնտի վիւքէ
 լասընա սատագաթ հէմինի էթտիրմէյէ մէշղուլ օլմասըն
 տան նաշի՝ պու միսիօնարլարա իլթիֆաթ էթմէյի Քա
 լահէնէ նամ պաշ վէքիլինէ հալալէ էթմիշ իտի : Պու
 մինտաիպէթիլէ մէրսուսմ զաթ շու միսիլիւ նուլթգ էյ
 լէտի :

» Պաթօլք միսիօնարլարըն քէնտի մէմլէքէթի տա
 խիլինտէ կէօրմէտի՝ փատիշահըմըղըն զայէթ մահզուղէ
 էթինէ պատի օլմուշ տուր : Վէ տայիմ իւլ էվգաթ

տեղամ էթոիքների թավոր միւսթէհնանէրինտէն խօշ
 նուտիէթինի օնարա պէյան էթմէյէ պէնի թային էթտի :
 Իքի իւղ սէնէտէն պէրի պուշար պու մէմէքէթտէ տիր
 էր . վէ տայիմ մերամարը եալընըղ շու օլմուշ տուր , քի
 քրիստոնայ տինինի Ռմէքէթիսիզտէ չալ էթսինէր , վէ
 ճէմաաթըմըա ֆաղիլէթ վէ քէնտի պէյիւքէրինէ իթա
 աթ էթմէք էօյրէթսինէր : Տէվէթճէ մապուհաթլարա
 աղա միւտախալէ էթմէՌէթիլէ Վ. Ռէրիկալը միսինաա
 լարտան ֆարգլը արըլար . քի պուշար քէնտի սեօզէրի
 նէ պաղընճա , Վքիստոսուն թալիմաթընը էօյրէթմէյէ
 կէիպ պէլտէմիզտէ թէմէքիւն էթմիշէր . ֆաղաթ կէօ
 րիւնիւշէ պաղարագ քէնտիլէրի տալիի օլ թալիմաթլարա
 չօզլուգ ինանմաղլար : Պուշար եալընըղ քէնտի նէֆա
 լէրինին մէնֆաաթընա մէշղուլ օլուպ մէմէքէթ իլլէրի
 նէ տէ գարըշըլաբ : Տին մէմուրու ուղ տէյէնլէրէ պու
 միսիլլիւ հարաքէթ եալըշմաղ . — Վէ գաթօլլը միսի
 օնարարընա տէօնիւպ տէտի . փատիլահըմըղ եմր էթտի
 քի սիղին հէր պիրինիզէ 25 Դիֆալ իհսանընլ վէրէիմ .
 (պիր դիգալ 9 դուրուշ գատար գըլմէթլիւ պիր նէվ
 ագճէ տիր) . վէ իսթէր քի պու իհսանը քէնտի մահ
 զուզիէթինէ նիշան տէյիւ գապուլ էտիպ օնուն Բէվա
 պիտի մապէյնինտէ պու կիւնէտէք էթտիլինիզ խայր
 ամէլէրտէ տէվամ էտէսինիզ :

Կէչէն տէֆա Վօլդէռին Միքրօմէղաս մէնգըպէսի
 իլլէն եաղարըմըղ միւթէրճիմինին սինիրինէ փէքճէ
 օօգանմըլ . վէ Սաֆա դաղէթաընտա հայլը ուզուն
 ճա պիր մէքթուպունու պասարըպ չօգ լազըրալա
 րըն իլլինտէ կիւպէլա շու ֆիլքրի աննատա պիլմիշքի
 , պիլ տաֆի վագթըլա Լամընէսին վէ Պէլլ Լաֆալըն

վէ Ղոյանն քիթապարնը թերձիւմէ էթմիլիգ. վէ
պու. քիթապարնն օգունմասնը Հոմ ճայիլ կէօր
մէլիմիլ : Վ ալիպա քէնտիսի տախի Հոմուն հասա
ղընտան գօրգուպ պու. քիթապարն օգունմամըլ . հօխ
սա պունու հաղմաղ ըտը : Հէրքէսին էյինտէ պուլու
նան Ղոյանն Քաշաւաւարու-Յի-ն քիթապարնն սագաթ
լարը հայճա թերձիւմէսինտէ մահալինտէ օրողուլտուգ
տան մատէ քիթապարն սօնունտա տախի պրըճա պիր
քիթապարըլա պիր աղ թափսիլիճէ հաղըմըլ տըր :
Բասքարն Վսմ կանի Գաւաւալան քիթապարնը Հոմ
վէ Խորերտաճո-Յի-ն քիթապարն տա Վ յօրէն փէսա
պուլմուլ . պիզ Խորերտաճո-Յի-ն քիթապարն էթ
տիք . Սիքրուլապարն թերձիւմանը օ պիր քիթապարնն
տա թերձիւմէսինի խթէր . լաքին քիթապ պէօյիւ ճէք
տիր , վէ պէնիմ վագթըմ հօր : Վ մընէնին քիթապար
նը տա պէյէնմէտիլի զալիպա Հոմանն հասագ էթ
տիլի իչիւն տէյիլ , Վ յօրէն վէ Ուլսոյա վէ ախէր
տինսիգէրէ գարը օլտուղու իչիւն օլմալը : Պու. քի
թապարն թերձիւմէսի տահա էքօիք տիր . վէ իճթիմալ
քի քէնտիսի օլ էքսիլի տէ կէօրմիւլ տէյիլ :

Կէօրսէ տէ աննայաճաղընտան շիւպճէմ վար . զիրա
գրարսր տըր . վէ պու ալիմ զաթ՝ հէր վագըթ իչիթ
տիլի վէ պէլքի պագէն տախի սէյլէմէյէ թէնէզզիւլ
պուլուրտուղու թիւրքճէյի էյիճէ աննայամայօր իսէ ,
աղիզ հայրապետէրիմիլին գուլանըպ պիզէ միրաս պըչ
րագտըղարը լիսանը նասըլ աննայաճագ . թիւրքճէյի
աննամատըղնա իսպաթըմէ կէօրիւրսէ պէլքի քէնտիսի
տէ գանար . վէ պաշղա պիր շէյ իչիւն տէյիլ իսէ՝
Օճկալ աննայըպ գարըլըզ վէրէ պիլմէք իչիւն պու
լիսանը էյիճէ մէք էտէր . Օճկալ (Ղիւտ . Ե. սա

Հիֆէ 311), պիզ տէտիք. « Հայոց եկեղեցիսն ի թի-
գատընտան ուզաղլանն քիմնէ Հռոմ թիղատըն-
տան տախի ուզաղլանըր, վէ բրողէսդանըղա հագլա-
շըր » . Միքրօմէղասըն թերծիմանընը սէն տէ թերծիման
տէյի գուլանըրսան՝ պու սէօղլուփուղիւն հայճասընը
շէօյլէ չէվիրիր . « Հռովմական եկեղեցիէն հնաւցողը
բողոքականութեան կը մօտենայ » : Նամըլ . ուզուն սէօ-
ղլուփուղիւ աղ լազըրտըլա աննաթմասընա նէ տէր սին .

Լէկեր Միքրօմէղասը տա պէօյլէ թերծիմէ ետէ
ճէք իսէ՝ պիղիմ սէօյլէտիյիմիզ պու թերծիւ մէնին հագ-
գընա օլմուշ օլմաղ : Պէն մարդարէ տէյիյ իմ . նէ պի-
լէյիմ . Պէլքի Միքրօմէղասա տա տէտրէճէք քի , պէն
հայլարը լուսաւորել ետէճէյիմ վէ սէնի թերծիման
էթտիմ : Լաքին պունտա պիր փարչա շի պհէմիզ գա-
լըր քի՝ միքրօմէղաս Բարդախան մէնգըպէ մի տիր . նա-
սըլ քի թերծիմանը լուծվէն պիղէ իլան պույուրմուշ
Մասխառէքի մէքթուպտա , եօխաա իմասապարախան մը
տըր , նասըլ քի օլ Մասխառէ Միքրօմէղասըն պալխասըն-
տա եազար : Վէնտիսին պիր եէրտէ հայճա սէօյլէտիյի-
նի տէ ախէր եէրտէ հայճայա տօղըու թերծիմէ ետէմէօր :

Լէնի պիր շէյ տէ էօյրէնտիք Միքրօմէղասըն թեր-
ծիմանընտան . Վազթըլա պէն բրողէսդան տախի օլ-
մուշ ում . Լշպէթ պունու ինանույան օլուրսա կէտին-
տէ իսպաթլարը տա օլմաղը . ինայէթ էթսին Մասխառէ
միւշտէրիլէրինի չօղ պէթլէթմէյիպ պու իսպաթլարընը
տա իպրազ պույուրսուն :

Մասխառէն էօյրէնտիքլէրիմիզ ղայէթ նատիտէ վէ
իշիթմէտիյիմիզ շէյլէր օլտուղու իշի ն՝ շիմտիլէք տէր-
տիյնէր կիպի տըգգաթլըմը օնա տըր . տէրսինի պի-
թիրսին , սօնրա պիզ տախի մէշքիմիզի օգուր ուզ :